

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALECTEN

UNIVERSITEIT GENT

Vakgroep Nederlandse Taalkunde

Blandijnberg 2

9000 Gent

(tel : 09/264.40.79 of 264.40.81)

Vragenlijst 87

ZOETWATERVISSEN

april 1998

Dialect van : (stad, dorp, gehucht, wijk),

..... (gemeente). (prov.)

GESPROKEN DOOR :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboortejaar :

Waar opgegroeid :

(vroeger) beroep :

In welke gemeente werd beroep uitgeoefend :

Dialect van moeder :

Dialect van vader :

Dialect van echtgeno(o)t(e) :

Ik ben naar school geweest tot jaar

Datum van invullen van vragenlijst :

Adres en telefoonnummer :

.....

.....

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialectwoordenboek.

Wilt u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialect gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialectuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

Vul ook de eerste bladzijde (met naam, geboorteplaats enz.) zo nauwkeurig mogelijk in. Mogen we u vragen de vragenlijst in te vullen voor slechts één plaats en niet voor een hele streek? Na 'dialect van : ...' hoort de naam te staan van één bepaalde plaats van voor de gemeentefusies, niet de naam van een streek.

Bij voorbaat hartelijk dank.

OPGETEKENDE DOOR :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboortejaar :

Dialect :

(vroeger) beroep :

Ik ben naar school geweest tot jaar.

Hoogste diploma :

Adres en telefoonnummer :

.....

.....

ALGEMEEN

Hoe noemt u in het algemeen in uw dialect:

1. Een vis die enkel in zoet water leeft?

2. Een vis die enkel in zout water leeft?

3. Een vis die in brak water leeft / kan leven?

4. Een vis die vanuit de zee de rivieren opzwemt om in zoet water te paaieren?

5. Welke vissen doen dat? Geef de dialectbenamingen ervan.

6. Een vis die dichtbij of op de bodem leeft?

7. Een vis die in de bovenste waterlagen rondzwemt?

8. Hoe noemt u in uw dialect de vlezige platen aan de kop van een vis, waardoor hij ademhaalt?

9. Het lichaamsdeel waarmee de vis water hapt en eet?

10. De tanden helemaal achteraan in de keel van sommige vissen, waarmee voedsel vermalen wordt?

11. De draden die sommige vissen (karper, grondel, meerval) in de mondhoecken hebben?

12. De waaiervormige organen waarmee een vis zwemt? Ze bevinden zich op de rug, borst en buik en aan de staart.

13. Sommige vissen hebben vrij kleine vinnetjes. Hoe noemt u die?

Een voorn heeft kleine, rode

14. De stekelige rugvin van een vis, b.v. van een snoekbaars?

15. De lange vin van een paling?

16. Een karper heeft aan de voorkant van de rugvin een soort stekel, waarmee hij zelfs een vislijn kan doorsnijden. Hoe noemt u die eerste vinstraal?

17. Elk der dunne plaatjes waarmee de huid van een vis geheel of gedeeltelijk is bedekt?

18. Het centrale been van een vis?

19. De kleinere beentjes van een vis? Soms zijn er zoveel dat de vis er oneetbaar door wordt.

20. Het vliezige zakje in het lichaam van een vis, dat lucht bevat? De vis regelt er zijn stijgen en dalen mee.

21. De ingewanden van een vis?

22. De ingewanden van een roofvis?

23. Hoe noemt u het achter elkaar aanzitten van mannelijke en vrouwelijke vissen gedurende een bepaalde periode van het jaar?

24. De periode waarin vissen parig zijn? Ze kunnen dan hevig bewegen en het water in beroering brengen.

Ziet ze ne keer bezig, ze aan het

25. Hoe noemt u een vis die gereed is om kuit te schieten?

26. In het lichaam van de vrouwelijke vis zit in die periode een groot aantal eieren. Hoe noemt u die massa?

27. Het voortplantingsvocht van mannelijke vissen?

28. Een vrouwelijke vis?

29. Een mannelijke vis?

30. Het eigenlijke eieren leggen? De vrouwelijke vis zwemt dan langs waterplanten, stenen e.d. om de kuit uit haar lichaam te drijven.

Ze zijn dan aan het

31. Wat zegt u van een vis die pas kuit geschoten heeft? Hij is dan vaak uitgeput en weinig levendig.

32. De massa eieren die aan waterplanten, stenen en dergelijke vastkleeft?

33. Na een tijdje worden de eitjes larven en daarna kleine visjes. Hoe noemt u de heel kleine jonge visjes die in grote groepen samenzwemmen?

Van 't jaar is er veel

34. Een heel klein jong visje, dat nog niet zolang uit het ei is gekomen?

35. Een visje (zo'n 4 à 6 cm), dat gebruikt wordt om andere vissen te vangen?

36. Kent u woorden voor vissen (b.v. snoeken, baarzen ...) naargelang van het groeistadium? Zo ja, welke?

37. Een groep vissen die samen rondzwemmen?

38. Hoe noemt u in 't algemeen de soort vis die andere vissen opeet?

39. Hoe noemt u in 't algemeen de soort vis die andere vissen niet opeet, maar die vooral leeft van planten, larven, insecten, enz... (b.v. voorn, brasem, blei ...)

40. Wat betekent het woord **witvis** in uw dialect? Welke soorten vissen zijn witvis?

SOORTEN VISSSEN

41. De zeer algemene langwerpige vis, die veel gegeten wordt? Hij heeft een slijmerige huid. In het najaar trekken de oudere dieren weg; enkel de jonge dieren keren terug. (Zie ill.)

42. Een grote, dikke paling die in het najaar gevangen wordt?

43. Een paling met een witte buik?

44. Kent u nog woorden voor soorten palingen (b.v. naargelang van grootte, gewicht, uitzicht, seizoen enz.)? Zo ja welke? + een korte beschrijving.

45. Hoe noemt u de verhuizing die de paling onderneemt om te gaan paaieren?

46. Het zeer jonge dier dat daarna een paling wordt en dat vanuit de zee de rivieren opzwemt, meestal met duizenden tegelijk?

47. Het kronkelend kruipen van een paling in modder (b.v. bij de trek).

48. De grote roofvis, die bekend staat om zijn grote vraatzucht? De snuit is spits, de mondholt is bedekt met talrijke naar binnen gerichte tanden. (Zie ill.)

49. Hoe noemt u in het algemeen de vis die voorkomt in alle stilstaande of traag stromende wateren? Het is een alleseter, die ook in zuurstof-arm water kan overleven. Hij kan tegen hoge temperaturen. De bek heeft dikke, harde lippen en vier baarddraden. Aan de bovenzijde is hij meestal groenachtig bruin, aan de buikzijde geelachtig. (Zie ill.)

50. Er zijn verschillende soorten van bovengenoemde vis. Hoe noemt u :

De inheemse soort die bedekt is met kleine uniforme schubben? (Zie ill.)

51. De soort met een gering aantal grote schubben van verschillend formaat, die meestal op de zijlijn en aan de basis van de rugvin te vinden zijn? (Zie ill.)

52. De soort die vrijwel geen schubben heeft? (Zie ill.)

53. De soort zonder baarddraden, die gekenmerkt wordt een hoge rug? (Zie ill.)

54. De soort die wordt uitgezet om al te weelderige plantengroei tegen te gaan?

55. De roodachtige vis die als siervis gehouden wordt (b.v. in parkvijvers), maar ook in een verwilderde vorm voorkomt? (Zie ill.)

56. De vis met een gedrongen, en zijdelings samengedrukt lichaam. De huid is dik en slijmerig met kleine verborgen schubben. De staart is breed en de vinnen zijn afgerond. De bek is klein met vlezige lippen en heeft een voeldraad in elke mondhoek. De vis is op de rug donkergroen tot bruin met een koperen weerschijn; de buik is lichter. Hij kan tot 40 cm lang worden en is zeer smakelijk. (Zie ill.)

57. De vis met een hoog en zijdelings afgeplat lichaam? De kop is klein en de lippen zijn uitstulpbaar. De rug en de vinnen zijn bruin tot donkergroen, de flanken lichtgrijs, de buik wit. (Zie ill.)

58. De vorige vis heeft een huid met erg slijmerige schubben. Hoe noemt u dat slijm?

Als ge hem vastpakt, dan zitten uw handen vol

59. De vis die op de vorige lijkt, maar kleiner en zilverkleurig is? De borst- en buikvinnen hebben grijze uiteinden; hij heeft geen uitstulpbare bek. (Zie ill.)

60. De zeer veel voorkomende zilverkleurige (soms bijna zwarte) vis met roodachtige ogen en oranjerode vinnen. Ze worden meestal zo'n 20 cm lang. Jonge vissen vormen het hoofdvoedsel van roofvissen als snoek, baars en snoekbaars. (Zie ill.)

61. De vis die lijkt op de vorige, maar rode vinnen heeft en een meer groenglanzende, hoger lichaam? De rugvin is sterk naar achteren geplaatst; de mondspleet is steil naar boven gericht. (Zie ill.)

62. Welk woord gebruikt u voor beide hierboven genoemde vissen tezamen?

63. De vis die te herkennen is aan zijn gele ogen en de gele of vuilwitte aarsvin met holle achterrand? Hij is slank en cilindrisch, met een smalle kop en een kleine bek. Hij wordt zelden groter dan 20 cm. (Zie ill.)

64. De vis die lijkt op de vorige, maar de achterrand van zijn rug- en aarsvin is recht, en hij wordt ook groter. De rug is donkergroenblauw. De flanken en de buik zijn zilverwit en de borst-, buik- en aarsvin zijn roodachtig. (Zie ill.)

65. Het visje (15 cm) dat voorkomt op de bodem in stromend en stilstaand water. Het is slank, met grote schubben en heeft één paar voeldraden aan de bek. Op de rug en op de flanken is het donker gevlekt en gestippeld met een groene of blauwachtige weerschijn. (Zie ill.)

66. De mooie vis met donkere streeptekening, gestekelde rugvin met zwarte vlek en roodgekleurde onderste vinnen? Zijn kleurvariatie is groot en hangt af van zijn omgeving. (Zie ill.)
-
67. De roofvis met een langgerekt lichaam met grijsgroene of bruine rug? Het wordt naar de buik toe steeds lichter. In de bek staan vele kleine tanden en enkele grotere. In tegenstelling tot de snoek heeft hij twee vinnen op de rug; de eerste is lang, hoog, gestekeld en gestreept. (Zie ill.)
-
68. De bodembewonende vis (12 à 20 cm) met een groenachtige bruine rug, bedekt met bruine spikkels (ook op de vinnen)? De onderzijde is zilverwit. Beide rugvinnen zijn met elkaar vergroeid. Hij heeft diepe groeven op de kop, die met slijm gevuld zijn. (Zie ill.)
-
69. Het kleine visje (5 à 8 cm), donker van boven en zilverig van onderen, dat gekenmerkt wordt door de 3 of 10 stekels op zijn rug en 2 op zijn buik? Hij heeft geen schubben maar beschermende plaatjes. Het is de enige vis die een nest bouwt. (Zie ill.)
-
70. Tijdens de paaitijd krijgen mannelijke stekelbaarsjes een rode buik. Welk woord gebruikt u om zo'n visje aan te duiden?
-
71. Het kleine zilverachtige visje (ongeveer 5 cm) dat in grote scholen samenzwemt? Het heeft een korte streep op de flanken. Het wordt soms gebruikt om andere vis te vangen. (Zie ill.)
-
72. Hoe noemt u de gespikkelde vis (dikwijls met oranje- of rode vlekjes) waarop veel gevisst wordt? Hij wordt in visvijvers uitgezet. (Zie ill.)
-

ZELDZAME VISSSEN

73. De vis met een lang, rolvormig, zijdelings afgeplat lichaam en snavelvormige bek? Zijn graat heeft een groene kleur.
-
74. De vis met een dikke bovenlip, die 's zomers vanuit de zee de rivieren optrekt. Het lichaam is rond met grijze banden. De rug is groen- tot blauwgrijs; de flanken zijn zilverkleurig. Hij wordt 75 cm lang. (Zie ill.)
-
75. De vis (ongeveer 15 à 30 cm lang) met een grote bek met vele naaldvormige tanden? Hij zwemt vanuit de zee de rivieren op om te paaien. Pas gevangen ruikt hij naar komkommers. (Zie ill.)
-
76. De grote vis die vanuit de zee de stromen opzwemt om in de bovenloop ervan te paaien? Hij kan grote sprongen maken. De mannelijke vis heeft een typische haak aan de onderkaak. Zijn vlees is roze. (Zie ill.)

77. De beschermde vis die leeft in de plantenzone van ondiepe, stilstaande of langzaam stromende wateren? Hij is vrij klein (10 cm), met relatief grote schubben. Zijn kleur is grijsgroen tot zwartachtig op de rug; de flanken zijn zilverkleurig, met een blauwgroene zijlijn. Deze vis heeft een eigenaardig paargedrag. Het wijfje legt haar eitjes in een levende mossel. (Zie ill.)
-
78. Het slanke visje dat een 10-tal cm lang is en dat dunne schubben heeft met een opvallende zilver- of parlemoerglans? (Zie ill.)
-
79. Hoe noemt u de roofvis die zich met de bek aan een prooi hecht en die tot bloedens toe verwondt met een rasp-apparaat, dat bestaat uit een cirkel van hoorntanden? Hij lijkt wat op een paling. Deze vis heeft geen kaken, noch schubben. Hij heeft verschillende kieuwoeningen aan beide zijden. (Zie ill.)
-
80. Hoe noemt u de hele grote vis, die vooral bekend is om zijn eitjes, waarvan de kaviaar wordt gemaakt? Hij is in onze streken nu heel zeldzaam geworden. (Zie ill.)
-
81. De kleine vis (7 à 10 cm) met een slank lichaam, een stompe snuit en een kleine bek? Bovenaan is hij donker goudgroen, aan de onderzijde wit of geel. (Zie ill.)
-
82. De kruising tussen een blei of brasem en een voorn? Deze vis heeft schubben en vinnen als van een voorn, maar het model van een blei. Hij is eetbaar en wordt zo'n 20 cm lang.
-
83. Een mooie soort baars, met velerlei kleuren, die vrij recent is ingevoerd uit Amerika en wordt uitgezet?
-
84. De zoetwatervis die lijkt op een kabeljauw, en die een slank lichaam heeft, een brede kop en een baarddraad aan de kin? (Zie ill.)
-
85. De bodemvis met een slijmerig, schubloos lichaam met een lange aarsvin? Hij heeft een brede, platte kop met 6 baarddraden. Hij zit veelal tussen stenen in beken. (Zie ill.)
-
86. Het visje (maximaal 15 cm) met een grote, platte kop met een stekelige rugvin en stekels opzij van de kop? Overdag verstopt het zich onder stenen of in holten. (Zie ill.)
-
87. Komen er nog andere bodemvissen voor? Zo ja, geef hun benaming in het dialect.

ANDERE WATERORGANISMEN

88. Het lichtbruine waterdiertje dat in zoet water leeft en dat lijkt op de zoutwatergarnaal? (Zie ill.)
-
89. Het zoetwaterdier met acht poten en 2 krachtige scharen dat op de bodem voortkruipt? De scharen zijn bedekt met een dichte pels. (Zie ill.)
-
90. Het grote schaaldier met twee scharnierende schelpheften dat op de bodem leeft? (Zie ill.)
-
91. Het wormachtige waterdier, dat zich aan vee (of aan de mens) vasthecht en zich vol bloed zuigt? Vroeger werd het gebruikt om van mensen bloed af te tappen. (Zie ill.)
-
92. De larve die in een houtachtig kokertje leeft, dat ze van plantenresten of ander materiaal heeft gemaakt? (Zie ill.)
-
93. Het vrij grote insect met lange poten dat op het water kan lopen? (Zie ill.)
-
94. Het kleine insect met korte pootjes dat op het water kan lopen? Ze draaien in groepen rondjes op het wateroppervlak. (Zie ill.)
-
95. De muggenlarve die in het slijk gevonden kan worden en als aas kan dienen?
-
96. Het kleine waterdiertje met 7 paar poten, dat goed lijkt op de landpissebed? (Zie ill.)
-
97. De zwarte kever met gele randen die in het water leeft? (Zie ill.)
-
98. Het insect met grote doorschijnende vleugels en een lang, dun achterlijf dat in de buurt van water leeft en schijnbaar onbeweeglijk in de lucht kan hangen? Het heeft soms mooie kleuren als glanzend groen of blauw. (Zie ill.)
-
99. Het diep ingegraven schelpdier dat via een kanaal met de oppervlakte verbonden is? Het komt voor aan zout en brak water, is eetbaar maar moet uit het slijk opgegraven worden. (Zie ill.)
-
100. Het eetbare schelpdier met witachtige geribbelde schelpen? Het komt voor in zout of brak water. (Zie ill.)
-
101. Het lange wormachtige dier met talrijke kleine pootachtige uitsteeksels dat aan het strand te vinden is en dat soms als aas gebruikt wordt? (Zie ill.)

102. De worm die aan het strand te vinden is en zich verraaft door de
worstvormige hoopjes aarde die hij uit zijn gang duwt? (Zie ill.)

AAS

103. De lange, roodachtige aardworm in het algemeen?

104. De kleine, levendige rode worm die in mest of compost leeft?

105. De aardworm die 's morgens vroeg tussen het gras te vinden is?

106. De stevige aardworm met een blauwachtige kop?

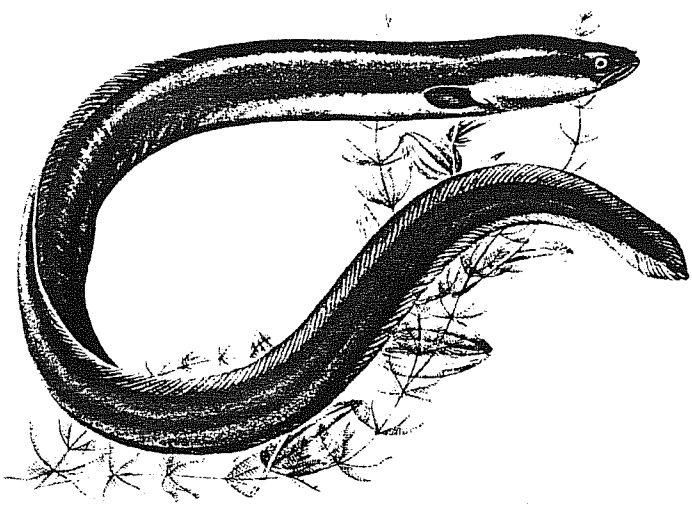
107. De made die in het vlees zit en als aas gebruikt wordt?

108. De made die in het meel zit en als aas gebruikt wordt?

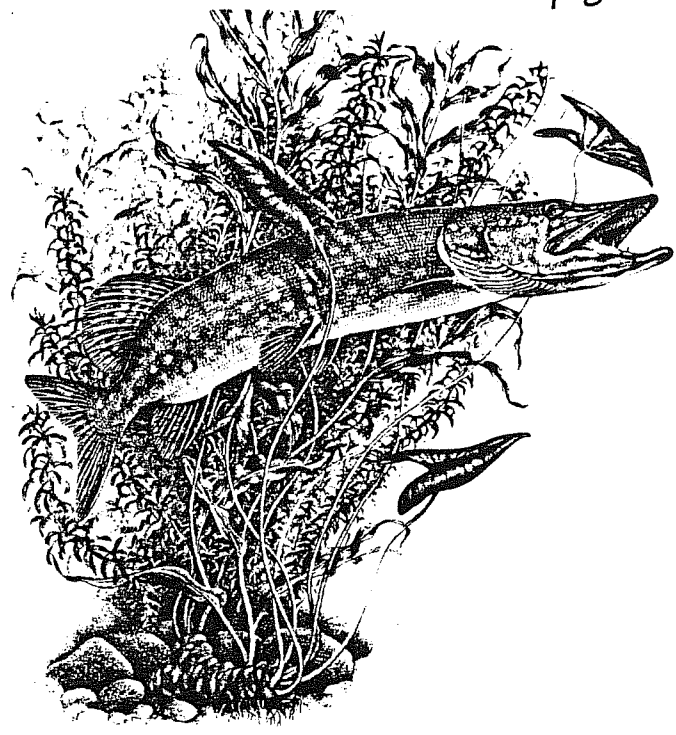
109. De made die in rietstengels zit?

Indien u nog verder wil meewerken aan het project Woordenboek van de
Vlaamse Dialecten, en ook nog andere vragenlijsten wenst te ontvangen (2
à 3 per jaar), omcirkel dan de **JA**

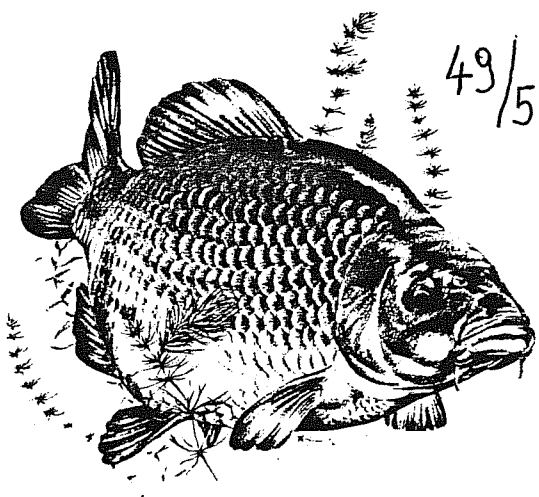
41

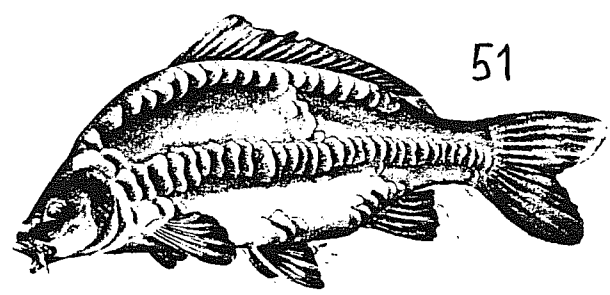
48

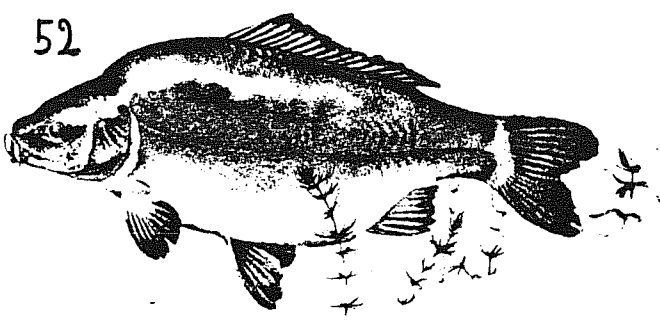
49/50

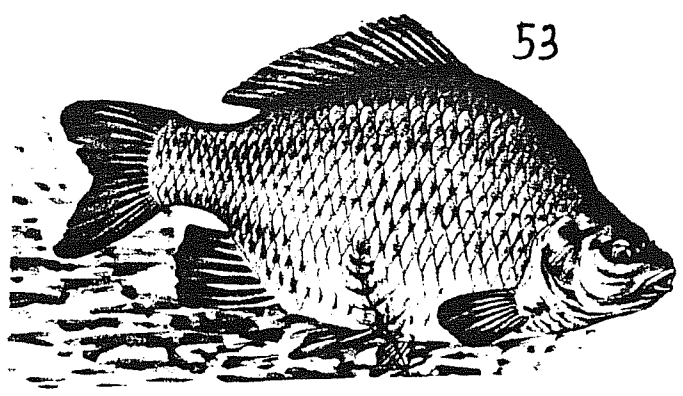
51

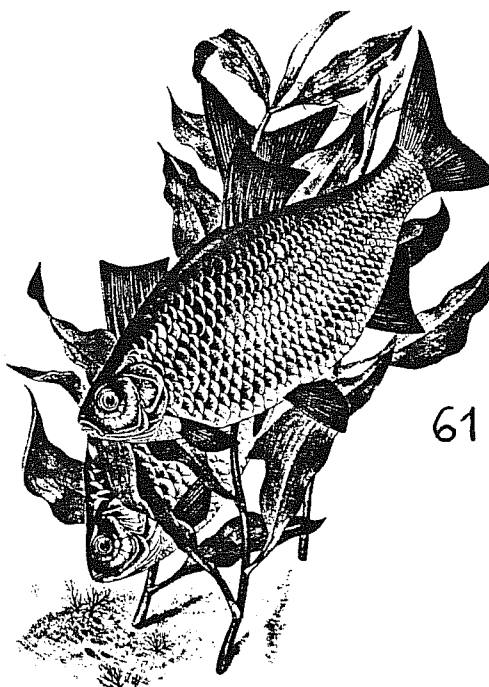
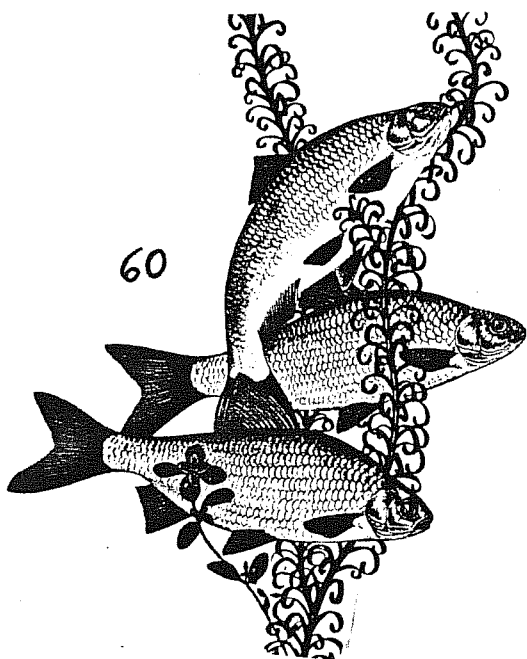
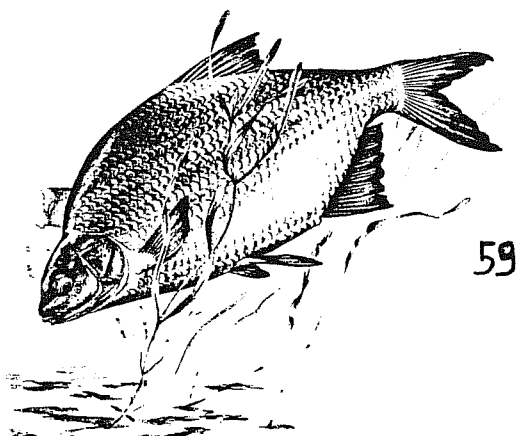
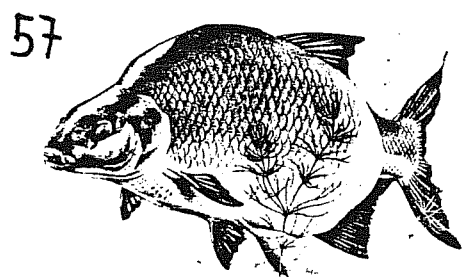
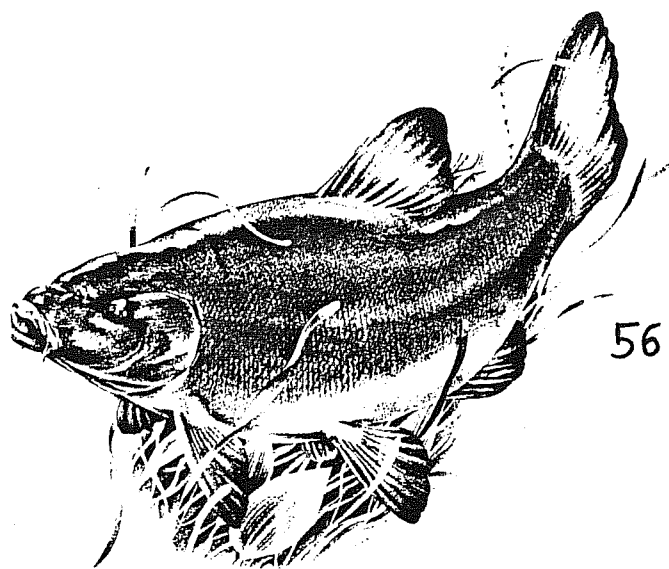
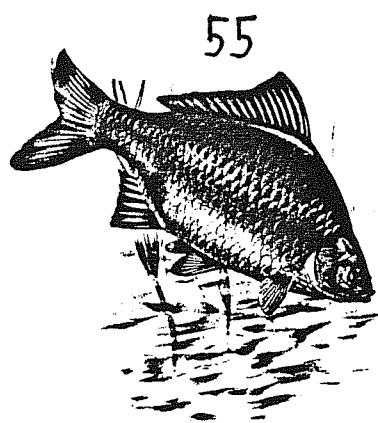

52

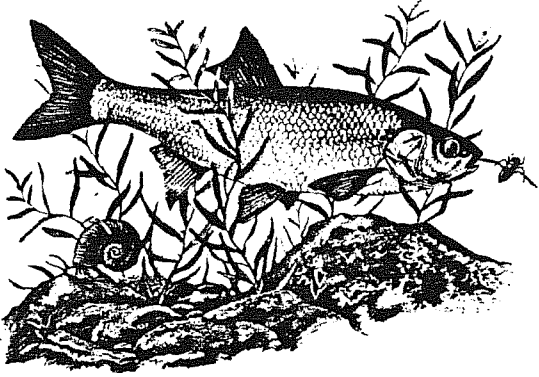

53

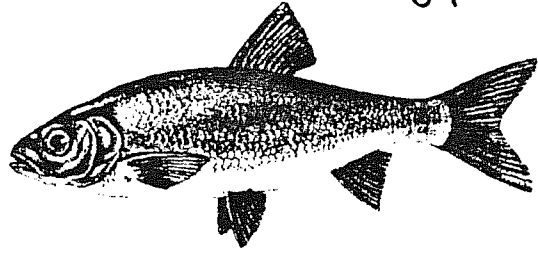

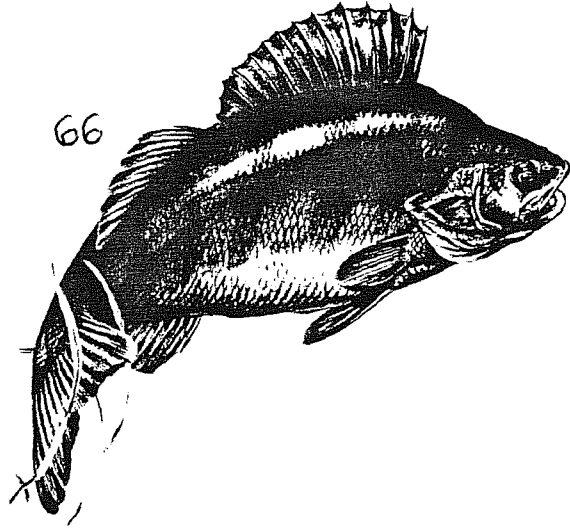
63

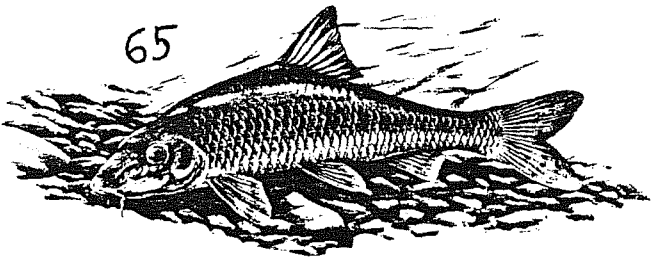
64

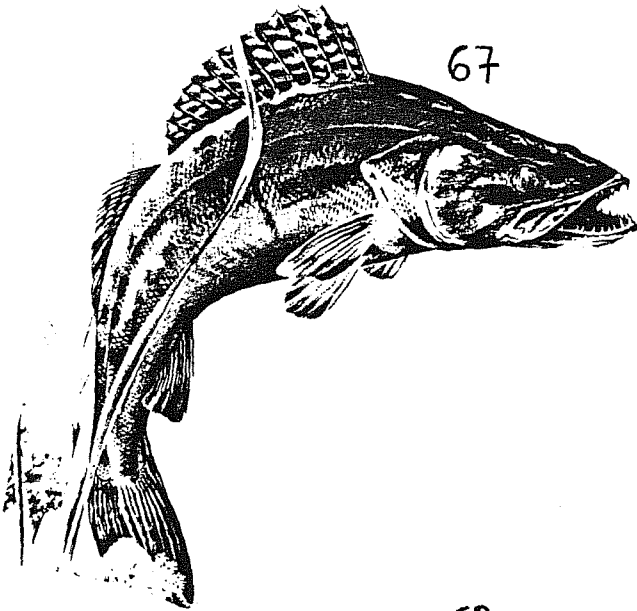
66

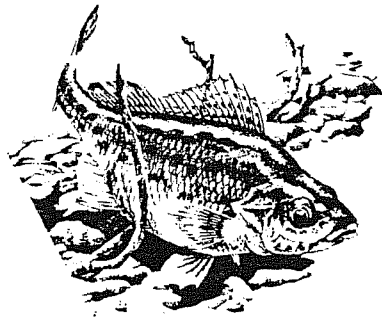
65

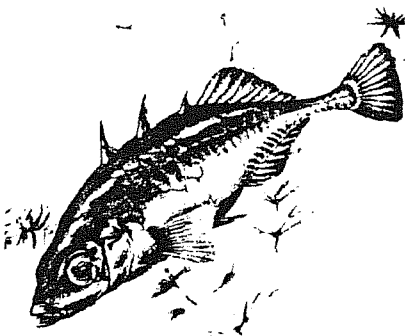
67

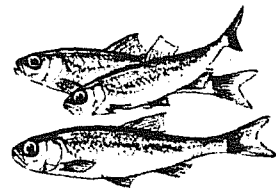
68

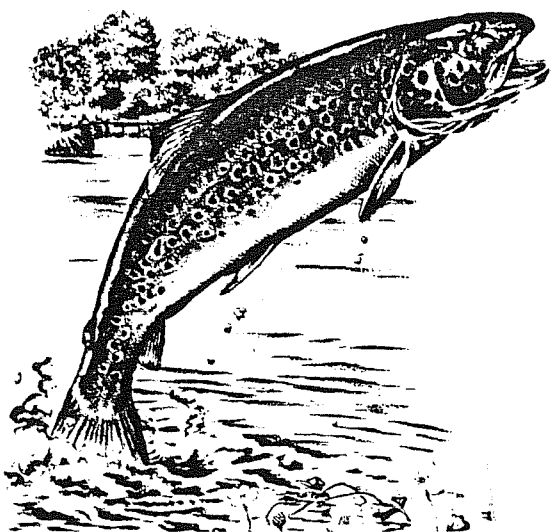
69

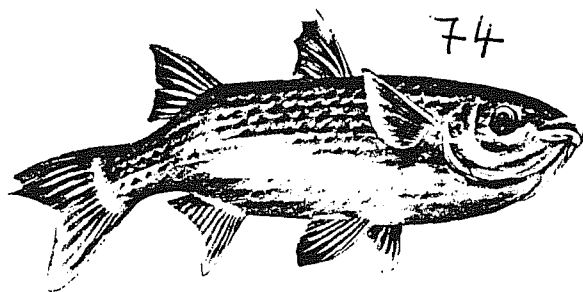
71

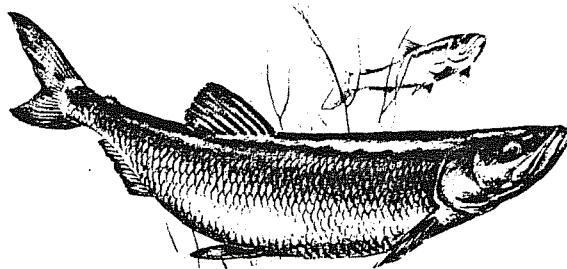
72

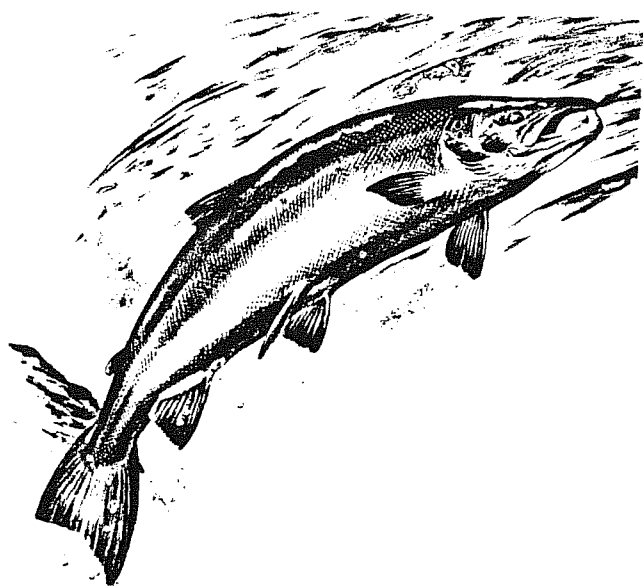
74

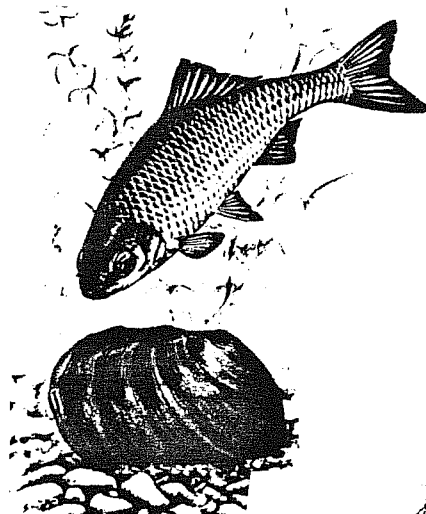
75

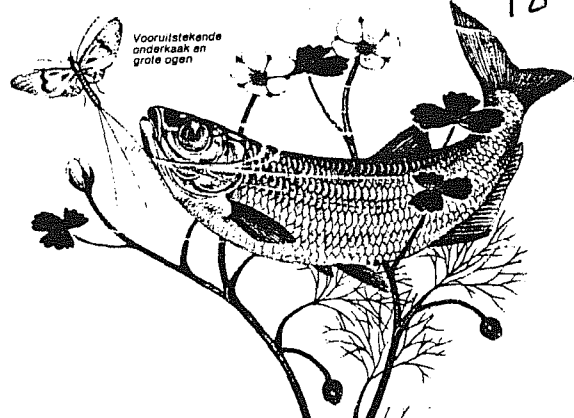
76

77

78

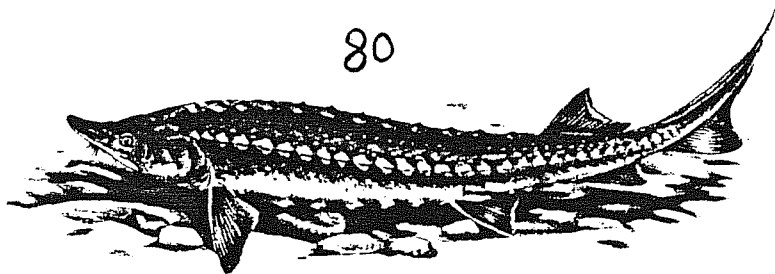

Vooruitstekende
onderkaak en
grote ogen

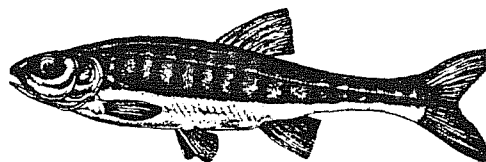
79

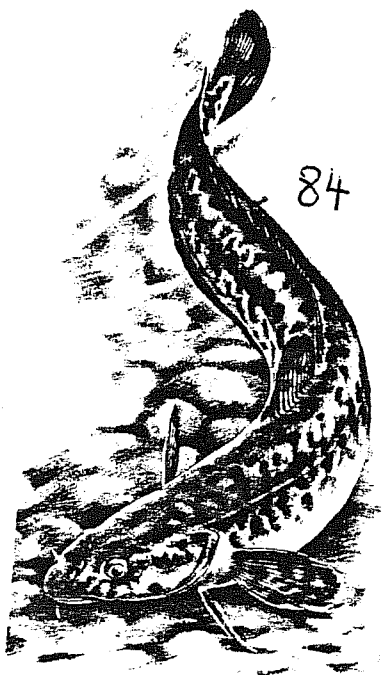
80

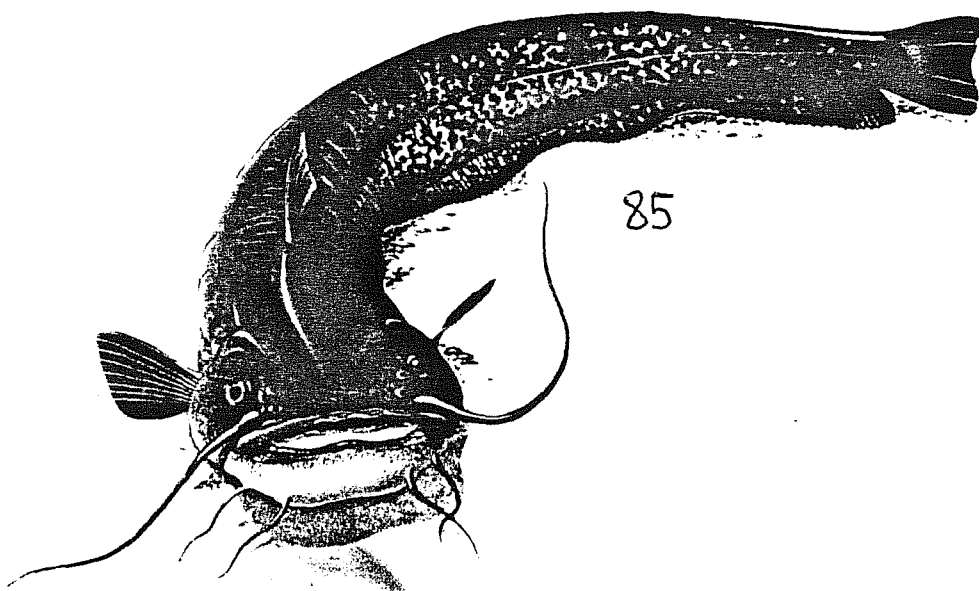
81

84

85

86

